

SOS Racisme, Danmark
Nørre Allé 7, 2200 København N.
sos@sosracisme.dk
www.sosracisme.dk

22. marts 2024

Til Retsudvalget!

I SOS Racisme har vi i de senere år beskæftiget os meget med forholdene for beboerne på Kærshovedgård og med udrejsecentrene og Ellebæk – herunder afviste og udviste flygtninge, og om tilbagesendelser af flygtninge og afviste asylansøgere, som udgør refoulement.

Mens udrejse- og hjemrejseloven hører under Udvalget for Udlændinge- og Integrationspolitik, er der en hel del retlige forhold for de udviste, der slet ikke er i orden; det virker nærmest som om der er en ny slags "fredløse".

Straffe for pligtovertrædelser, der ifølge et Folketingsmedlem siger "Sparto" til alt, fordi de er helt ude af proportioner med lovovertredelsens størrelse og konsekvenser, lagde i 2022 beslag på 53 fængselspladser på helårsbasis, dvs. cirka 1,3% af samtlige fængselspladser. En stor del af det sker i varetægtsarrest, selvom politikerne har lovet at ville nedsætte den hyppige brug af varetægtsarrest.

Mange anmeldelser af pligtovertrædelser skyldes svigt af SALTO-systemet eller manglende undersøgelse af dem før anmeldelsen fra Hjemrejsestyrelsen, og siden manglende efterforskning fra politiets side. En del af dem er justitsmord, fx fordi de skyldes, at den anmeldte havde besøgsorlov, eller var til møde med Hjemrejsestyrelsen eller Udlændingestyrelsen langt væk fra udrejsecentret, eller var indlagt eller sad i fængsel et andet sted – og kunne af disse grunde opholde sig og melde sig på udrejsecentret. Desuden er Rigsadvokatens undersøgelse af den manglende sikkerhed ved SALTO-systemet aldrig blevet offentliggjort, selvom tidligere straffe – uanset om de skyldtes justitsmord – kan have medført endnu længere nye straffe for mange.

Officielt er Danmark imod tortur; men vilkårene på udrejsecentrene og Ellebæk er indrettet for at de skal gøre "tålt ophold så utåleligt som overhovedet muligt". Det gjaldt ikke kun i Inger Støjbergs tid, men er tværtimod blevet skærpet i flere omgange under den forrige og den nuværende regering, med længere straffe for pligtforsømmelser i 2021, og med – fra 2022 - at nægte folk, der ikke samarbejder med Hjemrejsestyrelsen om frivillig tilbagesendelse, at deltage i aktiviteter og frivilligt arbejde m.v. på udrejsecentrene. Forholdene er på nogle områder værre end i fængslerne, hvor Mandela-reglerne normalt vil blive fulgt. Også det tiltagende pres fra Hjemrejsestyrelsen på psykisk syge mennesker for at få dem til at udrejse frivilligt, gør flere mere syge.

Folketingsflertallet har lovgivet om leje af fængselspladser i Kosovo især til udlændinge; men SOS Racisme er imod, for forholdene bliver endnu værre, hvis de udviste kommer endnu længere væk fra Danmark og fra mediernes søgelys og kontakt med familie og frivillige. Som vi ved fra flere

skandaler om isolerede ungdomshjem og Livø og Sprogø: isolation fra resten af samfundet øger risikoen for umenneskelighed og brutalitet, især ved meget ulige magtforhold. Et kontrolbesøg hvert 2. år eller hvert 4. år forhindrer ikke, at folk bliver psykisk svært skadet af opholdet.

Udrejsecentrene og Ellebæk fungerer som sygdomsfabrikker, mange bliver decideret syge med depression, angst, psykose, selvskade, søvnløshed, apati, eller får forværring af en psykisk sygdom, de i forvejen har, fx PTSD med undgåelsesadfærd, mareridt og flash-backs dag og nat.

Nogle har det så elendigt, at de forsøger selvmord. Opgørelsen af selvmordsforsøg er fra statistik tilsendt til UUI, og er talt sammen, og rater er beregnet og sammenholdt med andre opgørelser i Blog 3. Hyppigheden af selvmordsforsøg på Kærshovedgård og Sjælsmark fra 2018-2022 er knap 30 gange højere end i resten af befolkningen over 15 år i Danmark, og 2,5 – 3 gange højere end på de øvrige asylcentre i perioden. Hertil skal formentlig lægges nogle selvmordsforsøg fra beboere, som er foregået uden for udrejsecentrene, og derfor ikke er talt med.

Den mentale tilstand hos flere på udrejsecentrene er forværret efter en nylig lovændring i Hjemrejseloven om at aktiviteter, fx arbejde eller samvær på caféstue eller et engelskkursus eller uddannelse til unge over 18 år kun tilbydes til personer, der samarbejder om tilbagesendelse; så der er meget få adspredelsesmuligheder fra psykiske problemer og selvmordstanker.

Utåleligheden får dog typisk ikke beboerne til at rejse frivilligt tilbage. Og den rammer ikke kun dem på "tålt ophold" men også almindelige afviste asylansøgere og folk med ophævet opholdstilladelse efter paradigmeskifte-lovpakken - samt udvise kriminalitetsdømte efter afsonet dom. Forholdene er også utålelige for dem, der ikke kan sendes hjem, da det udgør refoulement. Danmark hjemsender fortsat folk ved refoulement. Europarådets Menneskerettighedskommissær har fremhævet, at non-refoulement bestemmelser også gælder ved "frivillige" hjemsendelser.

Desuden bliver en stor del af beboerne på udrejsecentrene straffet med lange fængselsstraffe for pligtforsømmelser, som jo i sagens natur kan gentages mange gange, også uden, at de er sket med vilje, og ofte endda, uden pligterne reelt har været overtrådt. Og hvis de får ophævet pligterne, men Hjemrejsestyrelsen finder ustraffede potentielle pligtforsømmelser efter opholdspligten er blevet ophævet eller en sag er genoptaget, risikerer de en fængselsdom, hvorefter de på ny er kriminaliserede og typisk på ny dømmes til udvisning.

For Hjemrejsestyrelsen og politiet har i mange tilfælde *forsømt deres pligt* til at efterforske, om beboeren havde en lovlig grund til det – fx at beboeren var til møde med Udlændingestyrelsen eller Hjemrejsestyrelsen på Sjælland, eller havde besøgsorlov, eller sad i fængsel og afsonede en tidligere dom, eller ikke kunne komme hjem en aften fra en besøgsorlov, da al udkørsel var frarådet under en storm med væltede vejtræer.

Afviste asylsøgere dømmes 3. gang for pligtforsømmelser typisk til fængsel, selv om det ikke var politikernes intention ifølge lovforarbejderne. Og ved en fængselsdom følger typisk en udvisningsdom, og de pålægges underretningspligt.

For 2022 kunne det skønnes, at de oplyste straffe - i et ministersvar om straffe for pligtforsømmelser - svarede til cirka 53 års fængsel – eller 1,3% af alle belæg. Som regel begyndende med varetægtsarrest, selv om de anmeldte jo ikke er farlige eller kan påvirke vidner, og der er tale om overtrædelser begået af enkeltpersoner. Der er heller ikke nogen reel grund til at folk skal være underlagt de tre pligter: meldepligt, opholdspligt og underretningspligt; det er en ren chikane og et helt uforholdsmæssigt stort spild af de indsattes liv og år.

De psykisk syge beboere burde alene på grund af sygdommen hverken være underlagt pligter eller kunne modtage straf for pligtforsømmelser. De 80-100 beboere på omsorgsafdelinger på udrejsecentre burde have haft humanitært ophold for længe siden.

Der har aldrig været noget troværdigt formål med opholdspligt, underretningspligt og udrejsecentre. Danmark har tidligere klaret sig bedre end nu uden udrejsecentre, som vi først fik med Sjælsmark i 2015. Indtil da kunne folk fortsat bo sammen med deres familie ude i samfundet eller på et asylcenter, og hvis folk blev svært psykisk syge – bl.a. af livet i uvished i mange år på et asylcenter, ville de fleste have fået humanitært ophold – i alt fald frem til cirka 2011, det kunne have reddet mange børns uddannelse.

Når Folketinget ikke har ønsket at ændre Ellebæk fra et ” fængselslignende” detentionscenter, bør man lukke det helt, og undlade at frihedsberøve de afviste og udviste, før de kan hjemsendes. Og hvis man absolut skulle frihedsberøve nogen nogle dage før en hjemsendelse, ville et almindeligt fængsel med en afdeling for indsatte for ikke-voldelige forbrydelser formentlig være mindre umenneskeligt end Ellebæk.

SOS Racisme har lagt et stort arbejde i at indsamle information og undersøge nogle forhold om Ellebæk og udrejsecentre. Der er uddrag og links til konventioner, lovforslag, aftaler, ministersvar på spørgsmål i Folketinget, strafskemaer, avisartikler og videnskabelige artikler, afgørelser og domme. **Herunder:**

- Jakob Fastrups henvendelse til Retsudvalget med Saba Khalajs dokumentation om vold, blog 1.c.
- Dokumentationsmateriale fra Ellebæk Kontaktnetværk, blog 1.d fra 2019-2020, og fra 2020-2023.
- Link til Røde Kors: Rapport om børnenes trivsel på Udrejsecenter Avnstrup – Et øjebliksbillede. 2023. https://www.rodekors.dk/sites/rodekors.dk/files/2023-04/2023_Avnstrup%20rapport.pdf
- Statistik om selvmord og selvmordsforsøg, se blog 3.
- Beregning af belæg, se blog 7.
- Beboernes syn på forholdene kan læses i: ”Fortællinger fra Kærshovedgård” (2023), som kan købes i digital udgave (50 kr.) på linket her: <https://spektakelpress.com/shop/p/khg-stories-digital>

Venlig hilsen,
for SOS Racisme, Danmark
Anne Nielsen, talsperson

SOS Racisme, Danmark
 Nørre Allé 7, 2200 København N.
sos@sosracisme.dk
www.sosracisme.dk

Marts 2024

Otte grunde til at lukke Ellebæk og udrejsecentrene

Grundene uddybes i følgende serie af blog-indlæg, publiceret fra november 2023-marts 2024
<https://sosracisme.dk/blog/otte-grunde-til-at-lukke-ellebaek-og-udrejsecentrene/>

1. [Menneskerettighederne og retssikkerheden krænkes](#)
  - 1.a1 [Forbuddet mod tortur, umenneskelig eller nedværdigende behandling i Ellebæk](#)
  - 1.a2 [Forbuddet mod tortur, umenneskelig eller nedværdigende behandling i Kærshovedgård](#)
  - 1.b [Manglende retssikkerhed](#)
  - 1.c [Retssikkerhedsmæssige udfordringer på Kærshovedgård](#)
  - 1.d [Uretmæssige frihedsberøvelser i Ellebæk](#)
  - 1.e [Tilbagesendelser til lande med høj risiko for drab og tortur](#)
  - 1.f [Overtrædelser af andre konventioner i udrejsecentrene og Ellebæk](#)
  - 1.g [Tidligere voldsdømte placeres sammen med andre udviste](#)
  - 1.h [Maksimumsgrænse for pålagt ophold](#)
2. [Hverken udrejsecentrene eller Ellebæk giver nogen mening](#)
  - 2.a [Hvordan er det gået med de udviste fra Iran, Afghanistan, Syrien og Somalia?](#)
  - 2.b [Meningsløsheden for de udviste i centrene gør mange psykisk syge](#)
3. [Udrejsecentrene og Ellebæk gør folk psykisk syge](#)
4. [Udrejsecentre kriminaliserer beboerne og øger risikoen for stof- og alkoholmisbrug](#)
5. [Udrejsecentre øger risikoen for radikaliserings](#)
6. [Udrejsecentrene og Ellebæk er dyre for Danmark og for de mennesker, som de ødelægger](#)
7. [De lange straffe for overtrædelser af meningsløse pligter presser fængselsvæsen, politi og domstole](#)
8. [Naboerne til udrejsecentre vil gerne have dem lukket](#)

[Efterskrift](#)